

K 47056204 : สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

คำสำคัญ : นิเวศวิทยา วัฒนธรรมพื้นถิ่นของ ไทยจีน / สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของ ไทยจีน / ไทยจีน

ปิยกานต์ พานคำดาว : นิเวศวิทยา วัฒนธรรมซึ่งสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ของไทยจีน
กรณีศึกษา บ้านต้นแห่น้อย อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ (CULTURAL ECOLOGY IN RELATION TO
TAI - KHOEN VERNACULAR ARCHITECTURE : CASE STUDY OF BANTONHANNOI AMPHOE SAN
PA TONG CHIANG MAI) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ศ. เกียรติคุณ. อรศิริ ปาณินท์. 183 หน้า. ISBN
974 - 11 - 5457 - 7

การศึกษานี้มุ่งเน้นในการศึกษาถึงระบบนิเวศวิทยา วัฒนธรรมซึ่งสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมพื้น
ถิ่น ของไทยจีน เน้นระบบการวางผังบริเวณของหมู่บ้าน โดยรอบการศึกษาในพื้นที่เขต อำเภอสันป่าตอง
จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาละเอียดในเชิงสถาปัตยกรรม บริเวณพื้นที่บ้านต้นแห่น้อย อำเภอสันป่าตอง จังหวัด
เชียงใหม่ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิต และภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตให้สัมพันธ์กับระบบนิเวศวิทยา ของ
พื้นที่โดยใช้วัฒนธรรมไทยจีนที่ส่งผลถึงสถาปัตยกรรม เรือน ของสภาพแวดล้อมนั้นๆ โดยมีการตั้งจุดมุ่งหมายถึง
ระบบนิเวศวิทยา วัฒนธรรมของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ไทยจีน ที่ปรับเปลี่ยนไปตามความแปรเปลี่ยนของอัตภาพ
เมืองเชียงใหม่ ระบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรม ความเป็นอยู่ กับสภาพแวดล้อม วิวัฒนาการ การ
เปลี่ยนแปลงของนิเวศวิทยา วัฒนธรรมพื้นถิ่น ไทยจีน จากอดีต ปัจจุบันและในอนาคต โดยมีความเชื่อมโยงใน
การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนไทยจีนกับสภาพแวดล้อม รูปแบบการวางผังบริเวณของหมู่บ้าน และสัมพันธ์กัน
กับกายภาพของตัวเรือน นำระบบนิเวศวิทยา วัฒนธรรมซึ่งสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ของไทยจีน มา
เปรียบเทียบกันในระบบต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันออกไปในรูปแบบการวางผังบริเวณของหมู่บ้าน

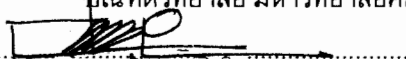
โดยผลการศึกษาได้พบว่า ชนชาติไทยจีน บ้านต้นแห่น้อย นั้นมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการ
ดำเนินชีวิต โดยเริ่มจากน้ำ คือ หัวใจใหญ่ของระบบนิเวศ โดยบริเวณน้ำแม่ขาน ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการเลือกทำเล
ในการตั้งถิ่นฐาน และมีภูมิปัญญาซึ่งเกี่ยวกับระบบการจัดการน้ำ หรือระบบเหมืองฝาย เป็นเครื่องมือในการ
สร้างความสมดุลของชีวิต และสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อสภาพทางกายภาพของ ผังหมู่บ้านจากการตั้งถิ่นฐาน
และการอพยพ อีกทั้งยังมีสังคมแบบเครือญาติ แต่มีการแปรเปลี่ยนไปตามระบบโครงสร้างเทคโนโลยีที่เข้ามามี
บทบาทในยุคเพื่อพู่จนถึงปัจจุบัน และการพัฒนาด้านต่างๆ และความสัมพันธ์ของการปลูกสร้างเรือน และ
หมู่บ้านยังยึดระบบสาราณูปโภคตาม แม่น้ำ และถนน ซึ่งเป็นปัจจัยหลัก อีกทั้งความเชื่อที่ส่งผลถึงตัวเรือนใน
การวางทิศทางเรือน หรือองค์ประกอบต่างๆ ภายในบริเวณ อีกทั้งยังสร้างความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม
ธรรมชาติ สร้างเรือนโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และยังมีการจัดการน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวก ต่อการดำรงชีวิตการ
เกษตรกรรม (ชาวนา) และอาศัยอยู่อย่างยั่งยืนภายในชุมชนแบบระบบเครือญาติอย่างเหนียวแน่น

ภาควิชาสถาปัตยกรรม

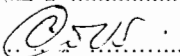
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์.....

K 47056204 : MAJOR : VERNACULAR ARCHITECTURE

KEY WORD : CULTURAL ECOLOGY IN RELATION TO TAI-KHOEN VERNACULAR

ARCHITECTURE / TAI - KHOEN VERNACULAR ARCHITECTURE / TAI - KHOEN

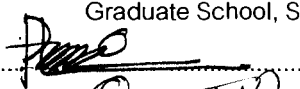
PIYAKARN PANKHAMDAO : CULTURAL ECOLOGY IN RELATION TO TAI - KHOEN
VERNACULAR ARCHITECTURE : CASE STUDY OF BANTONHANNOI AMPHOE SAN PA TONG
CHIANG MAI. THESIS ADVISOR : PROF. EMERITUS QRNSIRI PANIN. 183 pp. ISBN 974 - 11 -
5457 - 7

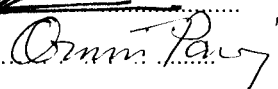
The focus of this research was to study the ecology and culture which associated with Tai Khoen local architecture. The major context stressed on the physical planning of the village in Sanpathong District of Chiang Mai Province and to study architectural details in Bann Ton Han Noi Sanpathong District of Chiang Mai. It was included the information of way of life and folk wisdom which related to the ecology system of that area. This research was aimed to study the development of Tai Khoen ecology and culture on the building architectures that influenced by the development of Chiang Mai city. In the following architecture which changed as the alteration of condition in Chiang Mai 's people life, the involvement among architecture, livelihood and surroundings, evolution, change of ecology and local culture from the past until now and in the future. There were the connections between Tai Khoen people's way of life and surroundings, layout of village plan and was associated with physical characteristic in dwelling. This study also obtained the cultural ecology which connected with Tai Khoen local architecture comparing to other layout of village plan.

The research demonstrated that Tai Khoen citizenship at Bann Ton Han Noi had some folk wisdom which concerned with the way of life. It was originated from the water, the heart of ecology system. They used the Khan River as the criterion to choosing the site to settle down. Also they had the knowledge of irrigation or a weir for making equivalence of life and environment which caused the system of village plan from setting down and evacuation. In addition there were the family relationships but they're being changed following the technology structure system which had an effect in thriving age until now. The development and association of the building houses and villages were following the public utility along the river and street as the essential element. Furthermore the beliefs result in the selection of the directions or other factor in that area. Also it caused the relation with environment. The construction of a house was using local materials and irrigation to bring more convenience to the existence of agriculture (farmer) and living closely in that relative society.

Department of Architecture Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2006

Student's signature.....

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ความรู้ แนวคิด ในการเขียนบทความวิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความรู้ เชิงทฤษฎี จากครูบาอาจารย์หลายท่านจึงขอขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้ ความรู้ต่างๆ ส่วนหนึ่งได้จากการที่ผู้เขียน ได้มีโอกาสสัมภาษณ์

ขอขอบคุณเป็นพิเศษ สำหรับ "อาจารย์ แม่อร" ศาสตราจารย์เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์ ที่ช่วยเหลือข้าพเจ้าตั้งแต่เรียนหนังสือ จนกระทั่งทำงานเอกสารเชิงวิชาการฉบับนี้ อีกทั้งยังคอยให้คำปรึกษา และแนะนำเกี่ยวกับการวิจัย อันเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้แนวทางการศึกษา และการทำงานวิจัยต่อไปในอนาคต และได้เชื้อเพื่อข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ของไทเขินทำให้ผู้วิจัยได้มุมมองและสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีเหตุมีผล

ขอขอบคุณ ชาวบ้านต้นแห่น้อย ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เจ้าของเรือนที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษา ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูล และการสำรวจสภาพของเรือนพักอาศัยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะ อาจารย์ อเนก ปวงคำ ชาวบ้านต้นแห่น้อย ซึ่งเป็นผู้ศึกษา และรวบรวมข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมของตนเอง ที่ให้คำตอบต่างๆ ของปัญหาได้คลี่คลายผู้วิจัย ข้อมูลต่างๆ อันล้วนแล้วมีประโยชน์ต่องานวิจัยอย่างยิ่ง

ขอบคุณ เพื่อนๆ และพี่ๆ หลายคนโดยเฉพาะ พี่ๆ ร่วมรุ่นการศึกษาที่ถือว่าเป็นรุ่นแรกของ สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มหาวิทยาลัยศิลปากร ในการช่วยเหลือ ด้านการเก็บข้อมูลภาคสนาม และช่วยให้คำปรึกษาต่างๆ ในงานวิจัยนี้ อีกทั้ง น้องๆ ต่างคณะโดยเฉพาะน้องสุมิตา สุวรรณรักษ์ ที่คอยเป็นกำลังใจพิเศษให้ รวมทั้งเป็นแรงกระตุ้นด้านจิตใจให้มีแรงบันดาลใจทำงานวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วง ถึงแม้จะอยู่ห่างไกลต่างสถานที่ก็ตาม

ทั้งนี้ที่ขาดไม่ได้ขอขอบคุณพ่อประทีป คุณแม่สุภาพ พี่ชุดิมา พานคำดาว ที่คอยเป็นกำลังใจแรงกระตุ้น อีกทั้งด้านค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการศึกษาตลอดจนงานวิจัยนี้ และสำเร็จการศึกษา ผู้วิจัยขอขอบคุณจากจิตใจเบื่องลืบท่อนบุคคลที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนี้ และนอกเหนือจากรายนามข้างต้นนี้ยังมีอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ในที่นี้ผู้วิจัยจึงต้องขออภัยและขอขอบคุณเอาไว้ ณ ที่นี้

ปิยกานต์ พานคำดาว

มิถุนายน 2549